

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การออกแบบกระเป๋าเก็บความร้อน/เย็นด้วยผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. สถานที่ๆทำการศึกษา
๒. ประวัติพื้นที่ศึกษา
๓. ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน
๔. ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน
๕. การเย็บกระเป๋าผ้า
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. สถานที่ๆทำการศึกษา

- ๑.๑ สถานที่ตั้งกลุ่ม : ๑๔๗ หมู่ ๒ บ้านศรีดอนมูล ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
- เส้นทางคมนาคม : เส้นทางเดินทางถึงจังหวัดลำปาง
- รถยนต์ : เส้นทางหลวงหมายเลข ๑ ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ – เชียงราย จังหวัดลำปาง ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๖๐๐ กิโลเมตร ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ กำแพงเพชร และตาก
- รถไฟ : มีรถไฟบริการจากกรุงเทพฯ ถึง สถานีรถไฟลำปาง และต่อรถโดยสารรับจ้างเข้าเมืองลำปาง
- รถโดยสารประจำทาง : มีรถโดยสารประจำทางสายเหนือ หมอชิต ๒ ถึง สถานีขนส่งลำปางทั้งรถปรับอากาศ รถธรรมดา บริษัทขนส่งลำปาง วิริยะทัวร์ สมบัติทัวร์ สยามเฟิร์สทัวร์ สอบถามรายละเอียดได้ที่สถานีเดิน สายเหนือ หมอชิต ๒ โทร. ๐ ๒๒๓ ๗๐๑๐ , ๐๒๒๒๓ ๗๐๒๐ และต่อรถโดยสารเข้าเมืองลำปาง การเดินทางถึง อำเภอเมืองปาน
- รถยนต์ส่วนตัว : เส้นทางออกนอกเมือง เส้นทางสนามกีฬาจังหวัดลำปาง ผ่าน สนามกีฬาจังหวัดลำปาง ประมาณ ๓ กิโลเมตร สามแยกห้วยเป้ง เลี้ยวขวาเข้าถนนไปสู่อำเภอเมืองปาน ระยะทาง ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร
- รถยนต์รับจ้าง : รถโดยสารรับจ้าง มีคิวรถอยู่ที่ ถนนไปรษณีย์ ตรงข้ามธนาคาร กรุงเทพฯ สาขาลำปาง รถออกทุก ๒ ชั่วโมง รถเที่ยวแรก เวลา ๐๘.๐๐ น.และเที่ยวสุดท้าย เวลา ๑๘.๐๐ น.

๑.๒ แผนที่ตั้ง

ภาพที่ ๒.๑ แผนที่กลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน
ที่มา : www. Moohin.com

๒. ประวัติพื้นที่ศึกษา

กลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อนเริ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าในโครงการศิลปาชีพ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๙ โดยมีนางเสาร์แก้ว จรรย์กิจ เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิก จำนวน ๓๓ คน กลุ่มดำเนินการมาจนครบ ๑ ปี นางเสาร์แก้วได้ลาออกจากตำแหน่ง จึงได้เลือกตั้ง ประธานกลุ่มคนใหม่ขึ้นมาแทนในปี ๒๕๔๐ คือ นางสาวรณ บุตระปะสะ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สมาชิกกลุ่มเห็นว่าทุกคนมีฝีมือในการทอผ้าและแต่ละคนก็มีที่ มีอุปกรณ์ทอผ้าอยู่แล้วน่าจะ สามารถ ทำการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมด้วยเพราะหากจะรอให้ศูนย์ส่งผ้ามาให้ก็เพียงปีละไม่กี่ครั้ง รายได้จากการ ทำการเกษตรก็ไม่พอสำหรับใช้จ่าย จึงปรึกษากันเพื่อหาทางตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น จึงได้ไปขอ คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อำเภอให้ช่วยเหลือ กลุ่มจึงได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคเหนือตอนบนเป็นอุปกรณ์การย้อมผ้า มูลค่า ๑๒,๕๐๐ บาทและวิทยากรเพื่อฝึกอบรมวิธีการย้อม สีธรรมชาติให้กับสมาชิกที่สนใจในขณะนั้นจำนวน ๒๒ คน ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มทอผ้าในโครงการ ศิลปาชีพ จากนั้นจึงได้จัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ บ้านศรีดอนมูล และใช้เวลาว่างเว้นจาก การทอผ้าศิลปาชีพที่ศูนย์ส่งมาให้เพียงปีละ ๒-๓ ครั้งมาทอผ้าย้อมสีธรรมชาติซึ่งสามารถสร้างรายได้ เพิ่มให้แก่สมาชิก ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกทั้งยังเป็นที่ยื่นชอบของผู้ที่มา พบเห็น เมื่อก่อนได้นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดก็ได้รับการยอมรับและพบว่าตลาดมีความต้องการสินค้า ของกลุ่มมากขึ้น จึงทำให้สมาชิกมีกำลังใจที่จะผลิตและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น กลุ่มได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งด้านการฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ การจัดหาแหล่งเงินทุนและการส่งเสริมตลาด

การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติเริ่มดีขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ได้รับคัดเลือกให้เป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กลุ่มได้มีความเห็นว่าให้มีการตั้งชื่อกลุ่มขึ้นมาใหม่เป็นกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อนเพื่อให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ สามารถเรียกและจดจำได้ง่าย จากนั้นได้มีโครงการคิดสรรสินค้าในกลุ่มโอท็อป กลุ่มจึงได้ส่งผลิตภัณฑ์เข้าร่วมโครงการและได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าโอท็อประดับ ๕ ดาว นับว่าเป็นผลงานที่กลุ่มภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติมีผู้สนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน ๑๐๒ คน

๒.๑ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม

- ๒.๑.๑ เพื่อให้สมาชิกใช้เวลาว่างให้ก่อประโยชน์และมีงานทำอย่างต่อเนื่อง
- ๒.๑.๒ เพื่อเป็นการรวมกลุ่มให้มีอำนาจต่อรองในการจัดซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายในท้องตลาด
- ๒.๑.๓ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรองรับผลิตภัณฑ์ของสมาชิก เพื่อนำไปจำหน่าย และเป็นตัวกลางในการรองรับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน
- ๒.๑.๔ เพื่อเพิ่มรายได้นอกภาคเกษตรแก่ครอบครัวสมาชิก
- ๒.๑.๕ ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน

๒.๒ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

กลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งด้านงบประมาณและการจัดอบรมให้ความรู้ ให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงดังนี้

- ๒.๒.๑ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนบนให้การสนับสนุนด้านความรู้เรื่อง การย้อมสีธรรมชาติและมอบอุปกรณ์ย้อมผ้าเพื่อใช้ในกิจการ
- ๒.๒.๒ พัฒนาชุมชนให้การสนับสนุน การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จัดหาตลาด ส่งเสริมการตลาด และสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับเป็นทุนหมุนเวียนและจัดซื้อวัตถุดิบในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๖๐,๐๐๐ บาท
- ๒.๒.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ซ้อนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับเป็นทุนหมุนเวียนและจัดซื้อวัตถุดิบในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๖๐,๐๐๐ บาท
- ๒.๒.๔ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ภาคเหนือ จ.ลำปาง ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นทุนหมุนเวียนและจัดซื้อวัตถุดิบในปี ๒๕๔๖ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐ บาท
- ๒.๒.๕ สหกรณ์จังหวัดลำปาง จัดการฝึกอบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การจัดตั้งองค์กรเครือข่าย และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับเป็นทุนหมุนเวียนและจัดซื้อวัตถุดิบในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ บาท
- ๒.๒.๖ องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตโดยได้มอบกี่ทอผ้าขนาดใหญ่ให้กลุ่มจำนวน ๑ หลัง
- ๒.๒.๗ สำนักงานเกษตรอำเภอมืองปานได้ให้การสนับสนุนด้านการเรียนรู้ แนะนำวิธีการผลิต การใช้เทคโนโลยีการผลิต การตลาด การจัดทำบัญชี และอื่นๆ

๒.๓ การดำเนินงานของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อ

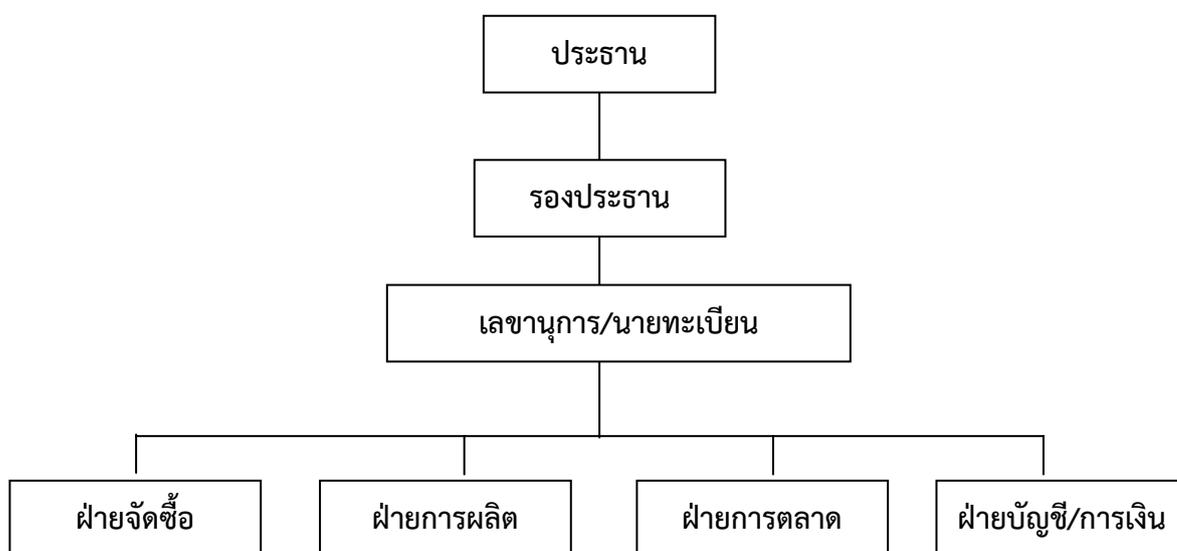
ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นางเสาร์แก้ว จรรย์กิจ ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม และปี พ.ศ. ๒๕๔๐ นางสาวรณ บุตรประสะได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งประธานคนต่อไปจนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการได้ดำเนินงานด้วยความตั้งใจ ซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชนมากที่สุด โดยได้แบ่งหน้าที่การดำเนินงาน โดยคณะกรรมการดำเนินงานมีหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหารตามนโยบายของกลุ่ม ซึ่งจะได้รับคำแนะนำจากคณะที่ปรึกษา เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน และมอบหมายภารกิจให้กับผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่าย ดังนี้

๒.๓.๑ ฝ่ายจัดซื้อ ทำหน้าที่จัดหาวัตถุดิบ อุปกรณ์ และวัสดุอื่นๆ จากแหล่งที่เชื่อถือได้ และราคายุติธรรม เมื่อได้วัตถุดิบแล้วจะส่งมอบให้กับฝ่ายการผลิตต่อไป

๒.๓.๒ ฝ่ายการผลิตมีหน้าที่ในการออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าได้ทันและตรงกับความต้องการของตลาด และมีหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพสินค้าให้มีคุณภาพตามที่เกณฑ์มาตรฐาน และตรงกับความต้องการของลูกค้า

๒.๓.๓ ฝ่ายการตลาดทำหน้าที่ในการจัดหาตลาด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มรวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลทางการตลาดเพื่อนำมาวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๔ ฝ่ายการเงินและบัญชี ทำหน้าที่ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลทางตัวเลข เช่น รายรับ - รายจ่าย ต่างๆ ให้เป็นระบบ

ภาพที่ ๒.๒ โครงสร้างองค์กรของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อ
ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

๒.๔ คณะกรรมการกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน

นางสุวรรณ บุตรประสะ	ประธาน / กรรมการด้านการตลาด
นางผัด ยับย่อ	รองประธาน
นางสุปราณี บุตรเล็ก	กรรมการเลขานุการและนายทะเบียน ผู้ช่วยกรรมการด้านบัญชีและการเงิน
นางกิติพร สุทธิพรณิวัฒน์	กรรมการด้านจัดซื้อและคลังสินค้า
นางยุพิน อิมปัญญา	ผู้ช่วยกรรมการด้านการตลาด
นางเพชร แปะดเหลี่ยม	ผู้ช่วยกรรมการด้านการตลาด
นางสาธิตา สยง	ผู้ช่วยกรรมการด้านการผลิต
นางแสงหล้า ประเทืองวิทย์	ผู้ช่วยกรรมการด้านการตลาด
นายสุรียา อินทรชิต	กรรมการด้านการผลิต
นางอมราพร จิตคม	ผู้ช่วยกรรมการด้านบัญชีและการเงิน
นางสาวสุทธิพร บุตรประสะ	กรรมการด้านบัญชีและการเงิน

๒.๕ ภารกิจของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน (Mission)

- ๒.๕.๑ สร้างพันธมิตรทางธุรกิจให้ขยายไปทั่วทุกภูมิภาค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ๒.๕.๒ ผลิตสินค้าด้วยความประณีตทุกขั้นตอน และสร้างความประทับใจทุกครั้งแก่
ผู้ที่มาเยือน
- ๒.๕.๓ ขยายโอกาสและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

๒.๖ เป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน

๒.๖.๑ เป้าหมายระยะสั้น

- ๒.๖.๑.๑ เพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้า
- ๒.๖.๑.๒ สร้างพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มศักยภาพทาง
การตลาด
- ๒.๖.๑.๓ ขยายตลาดเพิ่มจาก ๒ แห่งเป็น ๕ แห่งภายในปี ๒๕๔๙
- ๒.๖.๑.๔ เพิ่มยอดขายหน้าย ๒๐% ของปีที่ผ่านมา

๒.๖.๒ เป้าหมายระยะยาว

- ๒.๖.๒.๑ กลุ่มมีศักยภาพในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดสากล
- ๒.๖.๒.๒ มีเครือข่ายในการกระจายสินค้าทั่วทุกภูมิภาค
- ๒.๖.๒.๓ เป็นแหล่งรองรับแรงงานในชุมชน
- ๒.๖.๒.๔ สร้างรายได้ที่มั่นคงแก่สมาชิก

ที่สนใจ

๒.๖.๒.๕ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนและผู้

๒.๗. จุดแข็ง

- ๒.๗.๑ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น
- ๒.๗.๒ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
- ๒.๗.๓ ผลิตเอง สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามความต้องการของลูกค้า
- ๒.๗.๔ มีผู้เชี่ยวชาญอยู่ในท้องถิ่น
- ๒.๗.๕ มีสินค้าหลากหลาย
- ๒.๗.๖ ใช้วัสดุธรรมชาติไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์
- ๒.๗.๗ สมาชิกมีความสามัคคี ร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด
- ๒.๗.๘ ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาตรฐานสินค้าสหกรณ์ มาตรฐานลำปางแบรนด์ และโอท็อป ๕ ดาวปี ๒๕๔๖ และ ๒๕๔๗

๒.๘ จุดอ่อน

- ๒.๘.๑ ต้นทุนการผลิตสูง
- ๒.๘.๒ กำลังการผลิตมีจำกัด
- ๒.๘.๓ ขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์
- ๒.๘.๔ สินค้าถูกลอกเลียนแบบได้ง่าย
- ๒.๘.๕ เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการขยายการลงทุน และการส่งเสริมการขาย
- ๒.๘.๖ บุคลากรที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการมีน้อย
- ๒.๘.๗ ตลาดไม่แน่นอน
- ๒.๘.๘ คุณภาพสีไม่คงที่มักเปลี่ยนไปตามฤดูกาล และสภาพอากาศ

๒.๙ โอกาส

- ๒.๙.๑ ภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน
- ๒.๙.๒ ค่านิยมในการบริโภคสินค้าไทยเพิ่มมากขึ้น
- ๒.๙.๓ ผู้บริโภคต้องการสินค้าด้านสุขภาพมากขึ้น
- ๒.๙.๔ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยลดต้นทุน และเพิ่มช่องทางการจำหน่าย
- ๒.๙.๕ กลุ่มตั้งอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ

๒.๑๐ อุปสรรค

- ๒.๑๐.๑ บางฤดูกาลเช่นฤดูฝนไม่สามารถย้อมฝ้ายได้ ทำให้การผลิตล่าช้า
- ๒.๑๐.๒ คู่แข่งลอกเลียนแบบ
- ๒.๑๐.๓ ประเพณีค่านิยมท้องถิ่นมีผลต่อการทำงานของสมาชิก
- ๒.๑๐.๔ ภาวะเศรษฐกิจทำให้ผู้บริโภคใช้จ่ายน้อยลง

๒.๑๑ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ็อน

- ๒.๑๑.๑ กิจกรรมของกลุ่มเจริญเติบโตมียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ๒.๑๑.๒ เป็นแหล่งรองรับแรงงานในชุมชน และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น
- ๒.๑๑.๓ สินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

๓. ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสี ธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ็อน

ชื่อผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอน้ำมอญ” Nam Morn Weaving Cotton
ที่ตั้ง/แหล่งผลิต ๑๔๗ หมู่ ๒ บ้านศรีดอนมูล ตำบลแจ้ซ็อน อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง

๓.๑ ความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ผ้าทอน้ำมอญ

น้ำแม่มอญเป็นต้นกำเนิดของน้ำตกแจ้ซ็อนสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง และยังเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่คอยหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวบ้านศรีดอนมูลและหมู่บ้านใกล้เคียงในตำบลแจ้ซ็อนมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ดังนั้นผู้ที่อาศัยอยู่ ณ ลุ่มน้ำแม่มอญจึงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำสายนี้มาโดยตลอด น้ำแม่มอญเป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งอุปโภคบริโภค ทำการเกษตร รวมถึงการทำไร่ฝ้ายซึ่งจะอาศัยพื้นที่ลุ่มน้ำแม่มอญเป็นแหล่งเพาะปลูก แล้วนำผลผลิตที่ได้มาทอเป็นเครื่องนุ่งห่มใช้กันภายในครอบครัว ดังนั้นแทบทุกหลังคาเรือนจะต้องมีกี่ทอผ้าให้เห็น ในอดีตลูกสาวทุกบ้านจะต้องทอผ้าเป็นส่วนผู้ชายจะมีหน้าที่ทำไร่ฝ้าย คอยจัดหาอุปกรณ์การทอให้ ดังนั้นงานทอผ้าจึงไม่ได้เป็นเพียงงานสตรีเท่านั้นทุกคนต่างก็มีส่วนร่วมด้วยกัน บางบ้านได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้กับลูกหลานจึงทำให้งานทอผ้ายังคงอยู่กับวิถีชีวิตเราเรื่อยมา

แม้ปัจจุบันบ้านเมืองเจริญขึ้นแต่ก็ยังคงมีอีกหลายบ้านที่มีกี่ทอผ้าอยู่ แม้หลายคนจะเลิกปลูกฝ้ายแต่ก็ยังทอผ้าอยู่เพราะว่ายังมีคนเอาฝ้ายมาให้ทอ แต่ยังมีบางสิ่งๆ ที่ทุกคนไม่เคยเลิกคือการได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติอันสมบูรณ์ที่เป็นเหมือนสายธารแห่งชีวิต ชาวบ้านยังคงมีวิถีชีวิต มีความผูกพันกับน้ำแม่มอญต่างรู้สึกสำนึกในพระคุณของแม่น้ำสายนี้ตลอดเวลา และนี่ก็เป็นตั้งเทียนที่จุดประกายความคิด เป็นแรงบัลดาลใจ เพื่อระลึกถึงพระคุณและเพื่อแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต่อบรรพบุรุษ จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจสืบสานเจตนารมณ์ ที่จะนำภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาผสมผสานกับแนวคิดแบบสมัยใหม่ถ่ายทอดออกมาบนผืนผ้าทอที่มีชื่อว่า “ผ้าทอน้ำมอญ”

๓.๒ กระบวนการผลิต/ขั้นตอนการผลิต

การทอผ้ามีขั้นตอนและกรรมวิธีหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่การเก็บดอกฝ้าย ต้องเลือกที่แก่จนได้ที่ การตีฝ้ายให้เมล็ดฝ้ายแยกออกจากฝ้ายโดยใช้ “อีด” แล้วนำมาตีให้ฟูเหมือนสำลีจากนั้นนำมาบิดให้เป็นเส้นด้ายที่เรียกว่า “เข็นฝ้าย” หรือเข้าฝืน การจะทำเส้นด้ายให้เล็กๆ นั้นต้องอาศัยความชำนาญด้วยการเข้า “เหล็กใน” และการเอาด้ายออกจากเหล็กในต้องมีความชำนาญ การกวักฝ้ายจะนำเส้นด้ายที่กวักไปซึงกับ “ฝื่อ” เพื่อจะนำไปย้อมแล้วตาก จากนั้นเอาไปกวักแล้วไว้กับหลักให้ได้ความยาวตามที่ต้องการ เราสามารถกำหนดลายขณะไว้ได้ หากต้องการลายทาง

ยาวอย่างเช่นการทอผ้าถุงลายขวางของชาวลำปาง หลังจากโ้วนแล้วนำฝ้ายไปเข้า “เขา” และ “พื้ม” ส่วนด้ายที่ใช้พุ่งจะกรอใส่กระสวยแล้วเริ่มวิธีการทอบนฮูก (หูก)

๓.๓ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์

ผ้าทอน้ำมอญเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความลงตัวของความนำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ เกิดเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าทอน้ำมอญ รักษาคุณค่าด้วยการย้อมฝ้ายด้วยสีธรรมชาติช่วยรักษาเนื้อผ้าให้คงทนสวยงามตามแบบธรรมชาติ มีการออกแบบลวดลายในทางขวาง แตกต่างไปจากการทอผ้าแบบดั้งเดิมที่นิยมออกลายตามทางยาว ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการปรับเปลี่ยนลายให้ทันต่อความต้องการของตลาดที่มักเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแต่ก็ยังคงอนุรักษ์ของเก่าซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ด้วยการชั้นลายด้วย “ไก” มีลักษณะเป็นลายเกลียววนออกมาจากเนื้อผ้าช่วยเสริมเสน่ห์ให้แก่ผ้าทอน้ำมอญเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ายิ่งขึ้น ซึ่งสมัยก่อนคนทอนิยมใช้ไกในการชั้นลายผ้าถุงแต่จะเป็นเส้นเล็กๆ ไม่นูนออกมาจากเนื้อผ้า

ภาพที่ ๒.๓ การชั้นลายด้วย “ไก” มีลักษณะเป็นลายเกลียววน

๓.๔ การผลิตเส้นด้ายฝ้าย

ฝ้าย เป็นพืชไม้พุ่ม ต้นมีความทนทานต่อความแห้งแล้ว พันธุ์ฝ้ายที่ปลูกโดยทั่วไปมี ๒ ชนิด คือ พันธุ์ฝ้ายสีดุ่น ฝ้ายจะมีสีน้ำตาลอ่อน ๆ และฝ้ายพันธุ์สีขาว ฤดูกาลที่ปลูกฝ้ายในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาเดือนพฤษภาคมเพื่อให้ต้นฝ้ายได้รับน้ำฝนในเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม เมื่อเข้าสู่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม เป็นฤดูหนาว ฝ้ายจะแห้งเพราะมีความชื้นน้อย ช่วยให้ฝ้ายแห้งดีขึ้น ปุยฝ้ายที่นำมาทำเส้นใย ได้พัฒนาการขั้นสุดทำจากดอกฝ้าย ขั้นตอนการเตรียมเส้นด้าย

๓.๔.๑ นำดอกฝ้ายที่แก่จัด มีลักษณะเป็นปุยสีขาวมาอัดเพื่อเอาเมล็ดออก

๓.๔.๒ นำฝ้ายที่แยกเมล็ดแล้วมาตีให้ฟู แล้วปั่นเป็นก้อนกลมยาว คล้ายหลอดกาแฟ

๓.๔.๓ จากนั้นนำไปปั่นเป็นเส้นด้ายสำหรับทอ

การผลิตเส้นฝ้าย

ฝ้ายที่มีเมล็ดนำไปอ้ว

การอ้วฝ้ายเพื่อเอาเมล็ดออก

การตีฝ้ายให้เป็นเนื้อฝ้ายที่ละเอียด

การล้อฝ้ายเพื่อนำไปเข็น

การเข็นฝ้ายให้เป็นเส้น

ภาพที่ ๒.๔ การผลิตเส้นฝ้าย

ที่มา : <http://www.thaitambon.com>

๓.๕ ฝ้าย้อมสีธรรมชาติกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน

สีธรรมชาติฝ้ายที่ย้อมดียิ่งตกสียิ่งสวย บางผืนจะสวยน่าใช้มาก (ไม่ใช่สีต่าง) คนสมัยก่อนย้อมเสร็จ พอตัดเป็นเส้นแล้วนำไปแช่น้ำ ไข่มุกๆให้ฟูเป็นใยนวลยิ่งเก่ายิ่งสวย ขึ้นอยู่กับการใช้ของแต่ละคน จะสลับสีอ่อนสีแก่ไว้ตรงไหนก็งามได้

เสน่ห์ของฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติอยู่ที่แต่ละชิ้นไม่ซ้ำกัน มีชิ้นเดียวในโลก แต่ละสีที่ได้เกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านและคุณประโยชน์ของพืชพรรณรอบตัว ต้นไม้บางชนิดหายากและหมดไปแล้ว ไม่มีใครสนใจ สีธรรมชาติบางสีไม่เพียงแต่ให้ความสวยงามเท่านั้นแต่ยังช่วยรักษาคุณภาพของเส้นใยอีกด้วย การใช้สีธรรมชาติควรใช้อย่างถนอม การบิดสีธรรมชาติแรงๆไม่คืนกแต่ถ้ารู้จักใช้ ฝ้ายย้อมเหล่านี้จะทนนาน

ทุกขั้นตอนของการทำผ้าต้องมีความตั้งใจ เมื่อทุกคนมีความสุข ทั้งคนปลูกฝ้าย คนเอาเมล็ดออก คนย้อมฝ้าย คนปั่นฝ้ายที่เรียงเส้นเล็กสวยงาม คนย้อมย้อมด้วยความยินดี คนลงแป้งให้ทอง่ายขึ้น คนทอ คนขายย้อมย้อม ผ้าฝืนก็ยังมีคุณค่าให้ผู้สวมใส่ภาคภูมิใจ

๓.๖ วัตถุดิบที่ใช้ในการย้อมสี

- ใบตะเพียนหนู (ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “ ใบเหว ”) จะขึ้นในป่าบริเวณทางไปอุทยาน แจ้ซ้อ บางครั้งมีให้เห็นบ้างตามข้างทาง มีมากในช่วง ฤดูฝน ให้สีเขียวอมเหลืองหรือเขียวมะนาว สีเขียวสด เขียวขี้ม้า และสีเทา

- ใบหูกวาง ให้สีเขียว เช่นเดียวกับสีจากใบตะเพียนหนู แต่สีจะไม่ค่อยใส จะออกตุ่น ๆ
- ใบลำไย ให้สีน้ำตาลอ่อน หรือสีเปลือกไข่
- ใบมะม่วงให้สีเขียวอมเหลือง
- เปลือกประตู ให้สีน้ำตาลอมแดง แต่ในช่วงหน้าฝนจะได้สีน้ำตาลอ่อน หรือน้ำตาล

อมชมพู

- เปลือกตะแบก ให้สีน้ำตาลอ่อน แต่สีออกไปทางอมส้มมากกว่าสีจากเปลือกประตู
- ใบหม่อน นอกจากใช้เลี้ยงไหมหรือทำชาใบหม่อนแล้ว ยังนำมาย้อมผ้าได้อีก จะได้สี

เขียวอ่อน

- ผลมะเกลือให้สีดำ หรือเทา
- คำแสด เป็นที่ได้จากต้นคำแสด ให้สีส้ม สีนี้อ้อมได้ปีละ ๑ ครั้ง คือช่วงเดือน

พฤษภาคม หลังจากนั้นจะไม่มีให้เห็นแล้ว แต่แต่ละครั้งย้อมได้ไม่มากเพราะสามารถเก็บผลคำแสดได้คราวละไม่มาก

ผ้าทอน้ำมอญเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความลงตัวของระหว่างการทำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่เกิดเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าทอน้ำมอญรักษาคุณค่าด้วยการย้อมฝ้ายด้วยสีธรรมชาติช่วยรักษาเนื้อผ้าให้คงทนสวยงามตามแบบธรรมชาติมีการออกแบบลวดลายตรงต่อความต้องการของตลาดที่มักเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ยังคงอนุรักษ์ของเก่าซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ด้วยการขึ้นลายด้วย “ ไก ” มีลักษณะเป็นลายเกลียววนออกมาทุกขั้นตอนของการทำผ้าต้องมีความตั้งใจ เมื่อทุกคนมีความสุข สมาชิกมีความสามัคคีร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ทั้งคนปลูกฝ้าย คนเอาเมล็ดออก คนย้อมฝ้ายคนปั่นฝ้ายที่เรียงเส้นเล็กสวยงาม คนย้อมย้อมด้วยความยินดี คนลงแป้งให้ทอง่ายขึ้นคนทอ คนขายย้อมย้อม ผ้าฝืนก็ยังมีคุณค่าให้ผู้สวมใส่ภาคภูมิใจ

กลุ่มผ้าทอน้ำมอญ ยังได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นของหมู่บ้านศรีดอนมูลตำบล และ อำเภอ เป็นสถานที่ไว้รับแขกบ้าน แขกเมืองได้มาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ที่เกิดภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

๓.๖.๑ การย้อมสีจากพืช

๓.๖.๑.๑ การย้อมสีเขียวจากเปลือกต้นเพกา โดยเอาเปลือกเพกามาหั่น หรือสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปต้ม ๒๐ นาที ซ้อนเอาเปลือกออก ต้มเอาแต่น้ำใสเติมลงไปใส่น้ำมะเกลือเล็กน้อย ใส่ปูนขาวและใบส้มป่อยผสมลงไป ทิ้งไว้สักพัก แล้วกรองให้เหลือแต่น้ำสีพร้อมที่จะย้อม นำเอาน้ำย้อมตั้งไฟพออุ่น นำด้ายฝ้ายซึ่งชุบน้ำบิดพอหมาด จุ่มลงในอ่างย้อม ต้มต่อไปนาน ๒๐ นาที จนได้สีที่ต้องการ ยกด้ายฝ้ายออก ชักน้ำสะอาดใส่ราวกระดูกตากจนแห้ง จะได้สีเขียวตามต้องการ

ภาพที่ ๒.๕ ต้นและฝักเพกาหรือลิ้นฟ้า

ที่มา : <http://www.gotoknow.org>

<http://www.imgoteam.com>

๓.๖.๑.๒ การย้อมสีดำจากเปลือกสมอ โดยให้เอาเปลือกสมอมาต้มเคี่ยวให้แห้งจนงวดพอสมควร รินเอาแต่น้ำใสหม้อดิน เอาด้ายฝ้ายที่เตรียมไว้ลงย้อมขณะที่น้ำสียังร้อนอยู่ จะได้สีดำเข้มเขียวเข้ม ถ้าต้องการได้สีเขียว ใช้ด้ายฝ้ายที่ผ่านการย้อมสีครามมาย้อมจะได้สีเขียวตามต้องการ

๓.๖.๑.๓ การย้อมสีเขียวจากเปลือกสมอ โดยเอาเปลือกสมอมาต้มเคี่ยวให้แห้งจนงวดพอสมควร รินเอาแต่น้ำใสหม้อดิน เอาด้ายฝ้ายที่ผ่านการย้อมครามมาครั้งหนึ่งแล้ว ลงไปย้อมในน้ำสีที่ยังร้อนอยู่ ต้มต่อไปประมาณ ๑ ชั่วโมง หมั่นกลับด้ายฝ้ายไปมา เพื่อให้สีดูซึมอย่างสม่ำเสมอ พอได้สีตามต้องการยกด้ายฝ้ายขึ้นกระดูก ตากให้แห้ง จะได้สีเขียวตามต้องการ

ภาพที่ ๒.๖ ต้นและเปลือกสมอ

ที่มา : <http://www.komchadluek.net>

<http://www.gotoknow.org>

๓.๖.๑.๔ การย้อมสีดำจากเปลือกกรรพ้า โดยการแช่เปลือกต้นกรรพ้าในปริมาณพอสมควรไว้นาน ๓ วันแล้วตั้งไฟต้มให้เดือด จนเห็นว่าสีออกหมดดีแล้ว จึงเทน้ำย้อมใส่ลงในอ่างย้อมหมักแช่ไว้ ๑ คืน นำเอาเปลือกไม้ผึ่งแดด จนแห้ง เก็บไว้ใช้ต่อไป สีเปลือกไม้นี้ถ้าถูกต้มจะกลายเป็นสีดำได้

ภาพที่ ๒.๗ ต้นและดอกกรรพ้า

ที่มา : <http://www.bloggang.com>

<http://www.dhammadjak.net>

๓.๖.๑.๕ การย้อมสีกากีแกมเขียวจากเปลือกเพกา กับแก่นขนุน โดยนำเอาเปลือกเพกาสด ๆ มาล้างน้ำ ผึ่งแดดสัก ๒-๓ แดด พักทิ้งไว้ เอาแก่นขนุนหั่นหรือไสให้เป็นชิ้นบาง ๆ แบ่งเอามา ๑ ส่วน ผสมกับเปลือกเพกา ๓ ส่วน ต้มเคี่ยวให้น้ำเดือดแล้วกรองเอาแต่น้ำ เวลาต้มเติมน้ำสารส้มเล็กน้อยเพื่อให้สีติดดีและทนทาน การย้อมเอาด้ายฝ้ายซึ่งชุบน้ำแล้วบิดพอหมาดลงในอ่างย้อมหมักกลับด้ายฝ้ายไปมา เพื่อให้สีติดสม่ำเสมอ ไม่ต่าง จึงยกด้ายฝ้ายขึ้นซักน้ำให้สะอาดบิดกระตุก ตาก

ภาพที่ ๒.๘ ต้นขนุน และไม้แก่นขนุน

ที่มา : <http://www.gotoknow.org>

<http://www.holidaythai.com>

๓.๖.๑.๖ การย้อมสีน้ำตาลแก่จากเปลือกไม้โกงกาง นำเอาเปลือกไม้โกงกางที่แห้งพองหมาด มาล้างน้ำให้สะอาด แช่น้ำไว้ ๑ คืน แล้วต้มเคี่ยวไว้ ๒ วัน กรองเอาแต่น้ำย้อมใส่สารเคมีไฮโดรเจนซัลไฟด์ ผสมลงในน้ำย้อมเล็กน้อย เพื่อให้สีติดดีขึ้น เอาด้ายฝ้ายที่ชุบน้ำพองหมาดจุ่มลงในน้ำย้อม ตั้งไฟต้มนาน ๓๐ นาที ยกด้ายฝ้ายขึ้นซักน้ำ บิดให้แห้ง กระจุกด้ายฝ้ายให้กระจาย ตากแดด

ภาพที่ ๒.๙ ต้นโกงกางและเปลือกไม้โกงกาง

ที่มา : <http://www.sa.ac.th>

<http://www.oknation.net>

๓.๖.๑.๗ การย้อมสีดำจากเปลือกไม้โกงกาง นำเปลือกไม้โกงกางแช่น้ำในปริมาณพอสมควรไว้นาน ๓ วัน แล้วตั้งไฟต้มให้เดือด จนเห็นว่าสีออกหมดดีแล้ว จึงเทน้ำย้อมใส่ลงในอ่างย้อม หมักแช่ไว้ ๑ คืน นำเอาเปลือกไม้ผึ่งแดดจนแห้งเก็บไว้ใช้ต่อไป สีเปลือกไม้สีนี้ถ้าถูกต้มจะกลายเป็นสีดำได้ ทนน้ำเค็ม

๓.๖.๑.๘ การย้อมสีแดงจากรากยอ นำรากยอแห้งที่มีอายุสักหน่อย เพื่อจะให้ได้สีเข้มมาสับหรือหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปต้มน้ำเดือด น้ำสีจะเป็นสีแดงจึงยกลง กรองเอาแต่น้ำสี นำเอาด้ายฝ้ายซึ่งเตรียมจะย้อมชุบน้ำให้เปลือกพองหมาดลงแช่น้ำสีประมาณ ๓๐ นาที หรือกว่านั้น หมั่นยกด้ายฝ้ายกลับไปกลับมาเพื่อให้สีติดด้ายฝ้ายอย่างทั่วถึง แล้วนำด้ายฝ้ายที่ย้อมขึ้นจากหม้อบิดพองหมาด นำไปล้างน้ำสะอาด แล้วผึ่งให้แห้ง จะได้ด้ายฝ้ายที่ย้อมเป็นสีแดงตามต้องการ

ภาพที่ ๒.๑๐ ต้นยอและลูกยอ

ที่มา : <http://www.gotoknow.org>

<http://www.kasedtakon.com>

๓.๖.๑.๙ การย้อมสีดำจากลูกมะเกลือ นำเอาลูกมะเกลือมาตำละเอียด แล้วแช่ในน้ำ ในน้ำที่แช่นี้เอารากลำเจียก หรือต้นเบงต่าปนกับลูกมะเกลือ แล้วเอาด้ายฝ้ายที่ลงน้ำแล้วบิดพอหมาดลงย้อมในน้ำย้อม สัก ๓-๔ ครั้ง การย้อมทุกครั้งต้องตากแดดให้แห้งจนเห็นว่าดำสนิทถ้าต้องการให้ผ้าเป็นเงาใช้งาดำตำละเอียด นำด้ายฝ้ายมาคลุกเคล้าให้ทั่ว ผึ่งไว้สักพัก นำมาตาก

การย้อมอีกวิธีหนึ่งคือ เอาลูกมะเกลือที่แช่น้ำทิ้งไว้คืนในปริมาณที่ต้องการมาตำให้ละเอียดพร้อมกับใบหญ้าหอมเกี่ยวแล้วเอาไปแช่ในน้ำต่าง (ได้จากต้นมะขามเผาไฟให้เป็นขี้เถ้า แล้วละลายน้ำ กรองเอาน้ำใส ๆ จะได้น้ำย้อมที่ต้องการ) นำเอาด้ายฝ้ายที่ลงน้ำบิดพอหมาด จุ่มลงในอ่างย้อม ใช้มือช่วยบีบด้วยฝ้ายเพื่อให้สีติดซึมอย่างทั่วถึง ปล่อยให้ย้อมแห้งแล้วยกขึ้นจากอ่างน้ำย้อม ซักให้สะอาดกระตุกตากให้แห้ง

ภาพที่ ๒.๑๑ ต้นและผลมะเกลือ

ที่มา : <http://www.bansuanporpeang.com>

<http://www.thaihealth.in.th>

๓.๖.๑.๑๐ การย้อมสีแดงจากดอกคำฝอย นำดอกคำฝอยมาตำให้ละเอียดห่อด้วยผ้าขาวบางผสมน้ำต่างเพื่อให้เกิดสี (น้ำต่างได้จากการนำต้นผักขมหนามที่แก่จนเป็นสีแดงหรือน้ำตาลมาตากให้แห้งสนิทแล้วนำไปเผาไฟให้เป็นขี้เถ้า ผสมกับน้ำทิ้งให้ตกตะกอน รินเอาแต่น้ำใส ๆ มาผสมกับสี) ส่วนวิธีย้อมทำโดยนำดอกคำฝอยมาต้มให้น้ำออกมาก ๆ จนเหนียว เก็บน้ำสีไว้ จากนั้นเอาแก่นไม้ฝางมาใส่ด้วยกบบาง ๆ แล้วต้มให้เดือดนานประมาณ ๖ ชั่วโมง ซ้อนกากทิ้ง เวลาจะย้อมฝ้าย นำเอาน้ำย้อมที่ต้มแล้วทั้งสองอย่างมาเทรวมเข้าด้วยกัน แล้วเติมสารส้มลงไปเล็กน้อย คนให้เข้ากันดีนำฝ้ายที่ชุบน้ำและตีเส้นให้กระจายลงย้อมในอ่างย้อม

ภาพที่ ๒.๑๒ ต้นดอกคำฝอย

ที่มา : <http://www.herblpg.com>

<http://www.technonp.ac.th>

๓.๖.๑.๑๑ การย้อมสีเขียวอ่อนจากใบหูกวาง นำใบหูกวางมาตำคั้นเอาแต่น้ำสีกรองให้สะอาดต้มให้เดือดเอาฝ้ายที่เตรียมไว้ ย้อมจะได้เป็นสีเขียวอ่อน หมั่นยกด้ายฝ้ายกลับไปกลับมา เพื่อไม่ให้ด้ายฝ้ายต่าง และสีย้อมจะได้ติดทั่วถึง พอได้ความเข้มของสีติดด้ายฝ้ายตามต้องการจึงยกขึ้นบิดพอหมาด ชักน้ำสะอาดผึ่งให้แห้ง

ภาพที่ ๒.๑๓ ต้นหูกวาง

ที่มา : <http://www.thaigoodview.com>

ผลต้นหูกวาง

<http://www.biogang.net>

๓.๖.๑.๑๒ การย้อมสีครามจากต้นคราม ตัดต้นครามมาล้างและมัดเป็นพ่อน ๆ นำไปแช่น้ำไว้ในภาชนะที่เตรียมไว้ประมาณ ๒-๓ วัน จนใบครามเปื่อย จึงแก้มัดครามออกเพื่อให้ใบครามหลุดออกจากลำต้น นำลำต้นทิ้งไป เอาปูนขาวในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับน้ำที่แช่ครามผสมลงไปแทนต้นคราม จากนั้นนำเอาขี้เถ้าซึ่งได้จากเหง้ากล้วยเผาจนดำ ผสมลงไป ทิ้งไว้ประมาณ ๒-๓ คืน จนกว่าน้ำที่กวนใส รินน้ำที่ใสออกทิ้ง จะได้น้ำสีครามตามต้องการ อาจใช้ผ้าขาวบางกรองเพื่อจะได้น้ำสีครามที่ละเอียด นำด้ายไปขยำในหม้อคราม พยายามอย่าให้ด้ายฝ้ายพันกัน ให้น้ำสีกินเข้าไปในเนื้อด้ายฝ้ายอย่างทั่วถึง จนกระทั่งได้สีเข้มตามต้องการ จึงยกด้ายฝ้ายขึ้นจากหม้อ บิดให้หมาด ล้างน้ำสะอาด นำไปขึ้นราวตากให้แห้ง

ภาพที่ ๒.๑๔ ต้นคราม

ที่มา : <http://www.mblog.manager.co.th>

ดอกคราม

<http://www.oknation.net>

๓.๖.๑.๑๓ การย้อมสีชมพูจากต้นมหากาฬและต้นฝาง นำเปลือกของต้นมหากาฬมาสับให้ละเอียดต้มในน้ำเดือดประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วช้อนเอาเปลือกออก เติมไม้ฝางซึ่งผ่าเป็นชิ้นเล็ก ๆ ลงไปต้มในน้ำเดือดนาน ๑ ชั่วโมงเติมใบส้มป่อยลงไปอีก ๑ กำต้มต่อไปอีกเล็กน้อย ช้อนเอากากออกแล้วเติมน้ำต่างลงไป จะได้น้ำย้อมสีชมพูจึงเอาด้ายฝ้ายที่ชุบน้ำบิดพอหมาด จุ่มลงไปในอ่างย้อม ตั้งไฟต้มนาน ๓๐ นาที ยกขึ้นจากอ่างย้อมนำไปซักน้ำบิดให้แห้ง กระจุกให้เส้นด้ายกระจายตากแดด

ภาพที่ ๒.๑๕ ต้นมหากาฬ

ต้นฝาง

แก่นฝาง

ที่มา : <http://www.siamsouth.com> <http://www.bansuanporpeang.com> <http://thaihealth.in.th>

๓.๖.๑.๑๔ การย้อมสีเหลืองจากแก่นขนุน นำแก่นขนุนที่แห้งแล้วมาหั่นหรือไสด้วยกบเบา ๆ ใช้มือขยำให้ปนละเอียด ห่อด้วยผ้าขาวบาง แล้วต้มประมาณ ๔ ชั่วโมง ดูว่าสีนั้นออกตามความต้องการหรือยังเมื่อใช้ได้ช้อนเอากากทิ้งกรองเอาน้ำใสเติมน้ำสารส้มเล็กน้อย เพื่อให้สีติดดี เอาด้ายฝ้ายซึ่งชุบน้ำบิดพอหมาด จุ่มลงในอ่างย้อม กลับด้ายฝ้ายไปมานาน ๑ ชั่วโมง เอาขึ้นจากอ่างย้อม ซักน้ำสะอาดกระจุกตาก

ภาพที่ ๒.๑๖ ต้นขนุนและไม้แก่นขนุน

ที่มา : <http://www.gotoknow.org> <http://www.holidaythai.com>

๓.๖.๑.๑๕ การย้อมสีเหลืองจากแก่นแกลแล ใช้ส่วนของแก่นแกลแลย้อมผ้าจะได้สีเหลือง ซึ่งจะมีสารสีเหลืองชื่อ Morin อยู่ประมาณ ๑% ให้นำเอาแก่นแกลแลมาตากให้แห้งแล้วผ่าให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่หม้อต้มเดือด จนน้ำต้มสีเป็นสีเหลืองจางลง และนำเอาไปกรองเก็บน้ำสีไว้ เอาแกลแลที่กรองไว้ไปต้มน้ำให้เดือดต่อไปจนได้น้ำสีจากแกลแล ซึ่งสีอ่อนกว่าหม้อแรก เก็บน้ำสีไว้ทำแบบเดียวกัน จนได้น้ำสีครบ ๓ หม้อ จะได้น้ำสีอ่อนสุดถึงแก่สุด นำเอาด้ายฝ้ายที่เตรียมไว้ลงย้อมในน้ำสีหม้อที่ ๓ ซึ่งเป็นสีอ่อนสุดยกด้ายฝ้ายกลับไปกลับมาเพื่อให้สีเข้าไปในเนื้อฝ้ายได้ทั่วถึงไม่ต่าง ทั้งไว้สักพักจึงยกด้ายฝ้ายขึ้นบิดพอหมาด นำไปย้อมในหม้อที่ ๒ และหม้อที่ ๑ ทำแบบเดียวกัน จนย้อมได้ครบ ๓ หม้อ นำด้ายฝ้ายขึ้นซักน้ำสะอาดจนสีไม่ตก เอาเข้ารังผึ้งให้แห้ง

ภาพที่ ๒.๑๗ ต้น ลูก และไม้แก่นแกลแล

ที่มา : <http://www.komchadluek.net> <http://www.saiyathai.com> <http://www.boonrarat.net>

๓.๖.๑.๑๖ การย้อมสีเหลืองจากหัวขมิ้น หัวขมิ้นที่จะนำมาใช้ย้อมสีผ้านั้นคือ ขมิ้นชัน เลือกเอาแต่หัวหรือเหง้าที่แก่จัด เพราะจะให้ปริมาณของสีที่เข้มข้น ส่วนปริมาณนั้นขึ้นอยู่กับผ้าหรือเส้นใยที่จะนำมาย้อม ส่วนเส้นใยติดทนนานคือไหม และรองลงมาคือ ฝ้ายที่ย้อมแล้วสีจะติดทนนานดี นำเอาหัวขมิ้นที่ล้างน้ำสะอาดแล้วมาบดหรือตำให้แหลกพอประมาณ แล้วนำไปแช่น้ำนาน ๒ ชั่วโมง จากนั้นจึงกรองเอาแต่น้ำ นำขึ้นตั้งไฟให้เดือด แล้วนำเส้นใยลงไปย้อม คอยพลิกเส้นใยให้ดูดซับน้ำสีให้ทั่วถึง ใช้เวลานาน ๒ ชั่วโมง จากนั้นนำเส้นใยไปล้างในน้ำที่ผสมกับสารส้ม แล้วนำไปล้างน้ำสะอาดก่อนนำไปผึ่งให้แห้ง เพื่อนำไปทอเป็นผ้าผืนต่อไป

ภาพที่ ๒.๑๘ ต้นและหัวขมิ้น

ที่มา : <http://www.giovanilecosmetics.com> <http://www.kanchanapisek.or.th>

๓.๖.๑.๑๗ วิธีการย้อมสีธรรมชาติ สีย้อมผ้าธรรมชาติ จะใช้แตกต่างกันในแต่ละแห่ง และเทคนิควิธีการย้อมก็แตกต่างกันไป ช่างทอผ้าแต่ละคนมีวิธีการทำสีย้อมผ้าของตนเอง ซึ่งจะเก็บไว้เป็นความลับ และถ่ายทอดให้แก่ลูกสาว ปัจจุบันความลับเหล่านี้ได้สูญหายไปเป็นส่วนมาก คงเหลืออยู่แต่ความรู้ในการทำสีเพียงบางสีเท่านั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงสีเหลือง ซึ่งเป็นสีธรรมชาติที่โดยมากจะได้มาจาก ขมิ้น, ดอกคำฝอย, และจากแก่นไม้บางชนิด

ขั้นตอนในการเตรียมย้อมสีจากแก่นไม้ขนุน แก่นไม้ที่จะนำมาย้อมผ้านั้นควรเป็นแก่นไม้จากต้นที่มีอายุยิ่งมากที่สุด เพราะจะให้ความเข้มของสีได้มากกว่าไม้ที่มีอายุน้อย (ในปริมาณที่เท่ากัน) ตัดไม้เป็นท่อนแล้วผ่าเป็นซีกๆที่สามารถจะใส่ลงไปในภาชนะที่จะใช้ย้อมได้ (ใช้ไม้สดจะดีกว่าไม้แห้ง) ต้มในน้ำจนเดือด ในขณะที่ต้มใส่เกลือแกงลงไปในปริมาณ ๔ ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ต้มไฟอ่อนราว ๑ ชม. จนสีจากเนื้อไม้ออกมาเข้ม แล้วเปลี่ยนเอาไม้ชุดใหม่ใส่ลงไปต้ม ต่อไปอีก (ซึ่งขั้นตอนตรงนี้ ผู้ที่มีความชำนาญจะประมาณ ความมากน้อยของวัสดุและเวลาในการทำได้อย่างดี) เมื่อได้สีที่มีความเข้มตามต้องการแล้ว จึงนำผ้าเตรียมไว้ลงไปย้อม

การเตรียมผ้าก่อนย้อมสี นำผ้าธรรมชาติเช่นผ้าฝ้ายดิบ ไปต้มในน้ำร้อนอย่างน้อยครึ่ง ชม. เพื่อเอาไขมันธรรมชาติในเนื้อผ้าออกให้หมด หรือเหลือน้อยที่สุด ทั้งนี้เพื่อทำให้สีที่ย้อมติดเนื้อผ้าได้ดียิ่งขึ้น แล้วจึงจะนำไปย้อมในน้ำสีที่เตรียมเอาไว้

ในขณะที่ทำการย้อม ควรคลี่ผ้าออกอย่าให้ผ้าม้วนหรือพับซ้อนกันมาก แล้วจึงค่อยหย่อนปลายผ้าลงไปลงในน้ำสี ใช้ไม้คอยกดผ้าลงไปลงในน้ำสีให้จมเพื่อให้สีติดผ้าได้ดี ขณะย้อม น้ำสีต้องตั้งบนไฟตลอดเวลา เรียกว่าย้อมร้อน (สีบางชนิดสามารถย้อมได้โดยไม่ต้องต้ม เรียกว่า ย้อมเย็น เช่นสีจากต้นคราม หรือสีเคมีบางชนิด) ใช้ไม้คนหรือพลิกผ้าบ่อยๆ ให้น้ำสีซึมซับได้ทั่วทั้งผืน เพื่อสีจะได้ติดเนื้อผ้าอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ การย้อมใช้เวลาประมาณ ๑ ชม. เตรียมน้ำเย็นผสมสารส้มในปริมาณ ๓๐๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร คนให้สารส้มละลาย และนำผ้าที่ย้อมเสร็จแล้วใส่ลงในน้ำ จากนั้นนำไปล้างน้ำเปล่าและตากในที่ร่ม

๓.๗ ขั้นตอนการเตรียมเส้นด้าย

๓.๗.๑. นำดอกฝ้ายที่แก่จัดมีลักษณะเป็นปุยสีขาวมาอัดเพื่อเอาเมล็ดออก

๓.๗.๒. นำฝ้ายที่แยกเมล็ดแล้วมาตีให้ฟู แล้วปั่นเป็นก้อนกลมยาวคล้ายหลอดกาแฟ

๓.๗.๓. จากนั้นนำไปปั่นเป็นเส้นด้ายสำหรับทอ

ภาพที่ ๒.๑๙ การปั่นเป็นเส้นด้ายสำหรับทอ การอัดฝ้ายเพื่อเอาเมล็ดฝ้ายออก การตีฝ้ายให้ฟู

ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

๓.๘ ขั้นตอนการเตรียมเส้นด้าย

ขั้นตอนการย้อมฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ

๓.๘.๑. นำเส้นด้ายที่จะย้อมมาต้มในน้ำสบู่หรือผงซักฟอกเพื่อไล่ไขมันใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาทีจากนั้นนำขึ้นมาผึ่งให้เย็นแล้วนำไปซักในน้ำสะอาด

๓.๘.๒. นำเปลือกไม้/ใบไม้ที่เตรียมไว้มาต้มจนเดือดใช้เวลาประมาณ ๔๕ นาทีแล้วกรองแยกกากออก

๓.๘.๓. นำน้ำสีที่กรองแล้วมาต้มในหม้อใส่เกลือสารส้ม หรือปูน คนจนละลายแล้วนำฝ้ายที่ไล่ไขมันไว้แล้วลงมาต้มต่อ ประมาณ ๔๕ นาที

๓.๘.๔. นำฝ้ายที่ย้อมแล้วออกให้สะเด็ดน้ำทิ้งไว้จนเย็น แล้วนำไปซักจนสะอาด

๓.๘.๕. นำฝ้ายที่ซักสะอาดดีแล้วไปตากจนแห้ง ส่วนฝ้ายที่ใช้เป็นเส้นยืนนำไปแช่ในแป้งเปียกก่อนนำออกไปตากเพื่อให้เส้นด้ายมีความเหนียวไม่ขาดง่าย

ภาพที่ ๒.๒๐ การเตรียมเส้นด้ายก่อนนำไปต้มไล่ไขมัน

ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

น้ำแร่น้ำมอญแจ้ซ้อน

น้ำแร่ที่ใช้ผสมในการย้อม

ต้มพืชที่ต้องการย้อม

ต้มพืชที่ต้องการย้อม

ได้น้ำสีย้อมจากพืชธรรมชาติ

นำเส้นด้ายฝ้ายมาย้อม

ภาพที่ ๒.๒๑ การตากฝ้ายที่ผ่านการย้อมแล้วตากให้แห้ง

ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

เส้นด้ายฝ้ายที่นำมาย้อม

เส้นด้ายฝ้ายที่ย้อมสีตามต้องการ

เตรียมนำไปตากแห้ง

ภาพที่ ๒.๒๑ การตากฝ้ายที่ผ่านการย้อมแล้วตากให้แห้ง (ต่อ)

ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

๓.๙ กระบวนการทอผ้า

ผ้าทอประกอบด้วยด้าย ๒ ชุด นำมาขัดกันเป็นมุมฉาก เส้นด้ายที่ขนานกันตามแนวยาวเรียกด้ายยืน เส้นด้ายตามขวางตามแนวหน้ากว้างของผ้าเรียกว่าด้ายพุ่ง

ในปัจจุบันการทอผ้ามีการพัฒนาประสิทธิภาพของการทำงานของเครื่องทอผ้าได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เครื่องทอผ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๓.๙.๑ เครื่องทอผ้าใช้กระสวย (Shuttle looms)

๓.๙.๒ เครื่องทอผ้าไม่ใช้กระสวย (Shuttle less looms)

การทอผ้าพื้นเมืองเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่ชาวบ้านโดยเฉพาะหญิงไทยจะนิยมทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้ใช้เอง และปัจจุบันยังมีการตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อผลิตเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย

๓.๑๐ อุปกรณ์การทอ

วัสดุที่เลือกใช้เป็นวัตถุดิบที่นิยมใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ฝ้าย แต่ก่อนมีการปลูกฝ้ายใช้เองในหมู่บ้าน โดยการทำฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมสีตามกรรมวิธีของแต่ละท้องถิ่น จึงนำมาทอตลอดลาย เช่น ลายขัด ลายดอกแก้ว เป็นต้น

๖) หลักเปีย (หลักเปีย) โครงไม้สำหรับเตรียมด้ายยืน สามารถเตรียมด้ายยืนยาว ๒๐ - ๓๐ เมตร (ปัจจุบันมีหลักเปียขนาดใหญ่ เตรียมด้ายยืนได้ยาวกว่า ๑๐๐ เมตร)

๗) แปรงหวีด้ายยืน

- ใช้หวีด้ายยืนให้แผ่กระจาย และเรียงตัวเป็นระเบียบ
- ใช้หวีด้ายยืนหลังจากลงแป้ง

ภาพที่ ๒.๒๔ อุปกรณ์การเตรียมเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง (ต่อ)
ที่มา : <http://www.thaitambon.com>

ขั้นตอนการทอผ้า

๑. นำเส้นด้ายที่ย้อมแล้วมากรอใส่หลอด

ภาพที่ ๒.๒๕ การนำเส้นด้ายมากรอใส่หลอด
ที่มา : ถ่ายจากสถานที่จริงกลุ่มทอผ้าน้ำมอญแจ้ซ้อน

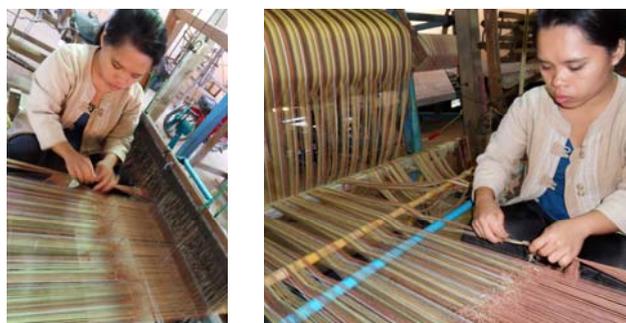
๒. นำไปไว้บนกับหลักเพื่อให้ได้จำนวนเส้นด้ายและความยาวตามที่ต้องการ

๓. เส้นด้ายที่ไว้แล้วนำไปม้วนเข้าลูม

ภาพที่ ๒.๒๖ นำเส้นด้ายที่กรอแล้วไว้นเข้าลุ่ม
ที่มา : www.nammorn@yahoo.com

๔. นำเส้นด้ายมาร้อยตะกอล(เขา) และพันหวี(ฟืม) จนครบตามจำนวนเส้นด้ายที่กำหนดไว้

ภาพที่ ๒.๒๗ การนำเส้นด้ายมาร้อยตะกอล(เขา) และพันหวี(ฟืม)
ที่มา : ถ่ายจากสถานที่จริงกลุ่มทอผ้าน้ำมอญแจ้ซ้อน

๕. จากนั้นนำด้ายพุ่งที่เตรียมไว้ไปกรอใส่หลอดเล็กสำหรับใส่กระสวยเพื่อใช้ทอ

ภาพที่ ๒.๒๘ การเตรียมด้ายพุ่งใส่หลอดเป็นกระสวย
ที่มา: www.nammorn@yahoo.com

๖. ทอผ้าได้ตามลายที่กำหนดไว้

ภาพที่ ๒.๒๙ ขั้นตอนการทอลายผ้าตามที่ต้องการ
ที่มา : ถ่ายจากสถานที่จริงกลุ่มทอผ้าน้ำมอญแจ้ซ้อน

๔. ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือ ใช้วัตถุดิบที่ได้ในท้องถิ่น วัสดุมาจากจากผ้าฝ้าย วัสดุธรรมชาติ ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์ และสิ่งแวดล้อม ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์จากบรรพบุรุษตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อนดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๒.๓๐ ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน
ที่มา: www.nammorn@yahoo.com

ภาพที่ ๒.๓๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ปี พ.ศ. ๒๕๕๔
และ OTOP ระดับ ๕ ดาว ปี ๒๕๕๗ และ ปี ๒๕๕๘
ที่มา: www.nammorn@yahoo.com

๔.๑ แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

- ๔.๑.๑. ที่ทำการกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน ม. ๒ ต.แจ้ซ้อน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง
- ๔.๑.๒. หน้าห้างบิ๊กซีลำปาง
- ๔.๑.๓. ร้านค้าจำหน่ายสินค้าโอท็อป หน้าโรงเรียนเทศบาล ๔ อ.เมือง จ.ลำปาง
- ๔.๑.๔. ตลาดไนท์บาร์ชา จ.เชียงใหม่
- ๔.๑.๕. ร้านสวัสดิการอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน
- ๔.๑.๖. ห้างนารายณ์ภัณฑ์ ถนนราชประสงค์ กรุงเทพมหานคร
- ๔.๑.๗. งานแสดงสินค้าทั้งในและต่างจังหวัด

สถานที่ติดต่อ/รายละเอียดเพิ่มเติม เลขที่ ๑๔๗ หมู่ ๒ บ้านศรีดอนมูล ตำบลแจ้ซ้อน
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ๕๒๒๔๐ โทร. ๐๕๔-๒๓๖๐๒๗ , ๐๘๙-๒๓๑๘๑๘๗, ๐๘๙-
๘๕๒๒๕๙๒ E-mail : nammorn@yahoo.com www.thaitambon.com/LP/nammon.htm
www.sahakornthai.com www.smethai.com/shop/nammorn

ภาพที่ ๒.๓๒ ที่ทำการกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน ม. ๒ อ.เมืองปาน จ.ลำปาง
ที่มา: www.nammorn@yahoo.com

๕. การเย็บกระเป๋าผ้า

๕.๑ การเย็บกระเป๋าผ้าทรงสี่เหลี่ยม

เป็นกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องสำอางและของใช้เบ็ดเตล็ด ลักษณะเป็นกระเป๋าผ้าขนาดค่อนข้างใหญ่ตกแต่งสีและลวดลายดอกไม้และใบไม้ของดอกAngle's Trumpetซึ่งได้อารมณ์ทางศิลปะผ่านทางชิ้นงานได้ดี

ภาพที่ ๒.๓๓ กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่ของ
ที่มา : Quilt ผ้าสไตส์ Hawaiian , 2554

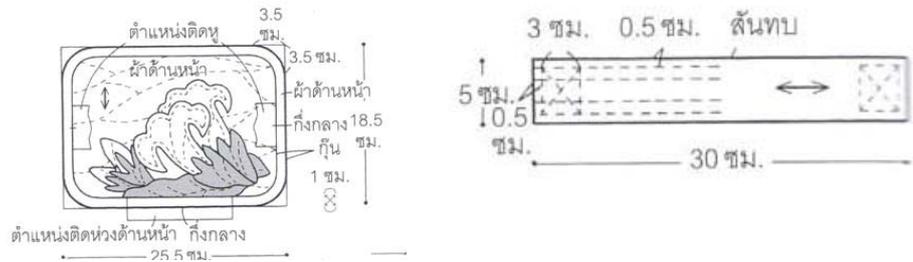
๕.๒ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์

- ๕.๒.๑ ฝัสด้านหน้าสีเขียวอ่อนขนาด 110 x 110 ซม.
- ๕.๒.๒ ฝัสด้านหลัง A สีขาวขนาด 110 x 50 ซม.
- ๕.๒.๓ ฝัสด้านหลัง B สีโทนเขียวขนาด 110 x 50 ซม.
- ๕.๒.๔ ฝัสด้านหลังฝัสด้านในขนาด 85 x 45 ซม.
- ๕.๒.๕ ไยโฟลีสเอสเตอร์ ฝัสด้านในขนาด 95 x 60 ซม. อย่างละ 1 ชิ้น
- ๕.๒.๖ ฝัสด้านในขนาด 90 x 100 ซม.
- ๕.๒.๗ ซิปแบบปิดได้ สองด้านยาว 68 ซม. 1 เส้น
- ๕.๒.๘ ลูกบิด 2 เม็ด
- ๕.๒.๙ เชือก ขนาด 2 มม. ยาว 20 ซม.

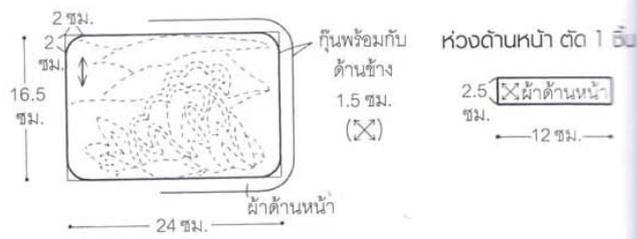
๕.๓ การเตรียมชิ้นส่วนกระเป๋

๕.๓.๑ การเตรียมผ้าด้านนอก

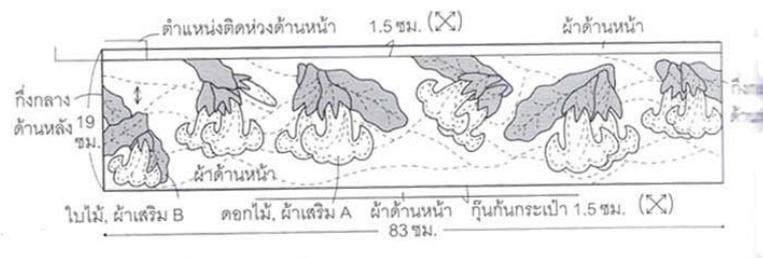
- ผ้าด้านนอกตัด 1 ชั้นหุกระเป๋ตัด 1 ชั้น

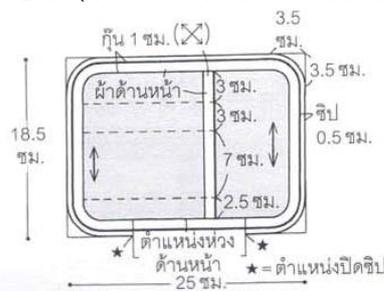
๕.๓.๒ ก้นกระเป๋ด้านนอก(ผ้าด้านหน้า โยพลีเอสเตอร์ ผ้าขาว อย่างละ 1 ชั้น) ก้นกระเป๋ด้านใน (ผ้าด้านหลัง ผ้าขาว อย่างละ 1 ชั้น

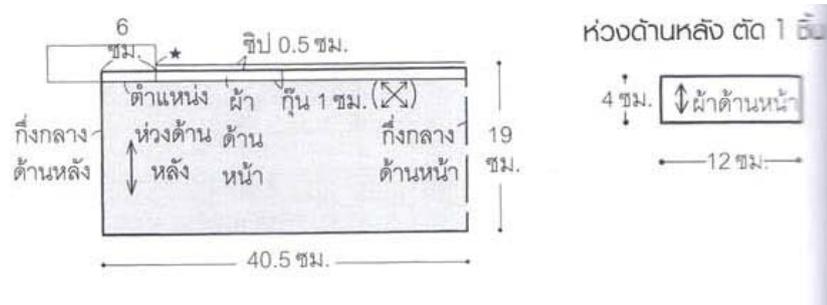
๕.๓.๓ ตัดข้างกระเป๋ด้านนอก 1 ชั้น (ผ้าด้านบน โยพลีเอสเตอร์ ผ้าซับในอย่างละ 1 ชั้น)

๕.๓.๔ ผ้าด้านในตัด 1 ชั้น(ผ้าด้านหลัง ผ้าขาว อย่างละ 1 ชั้น)

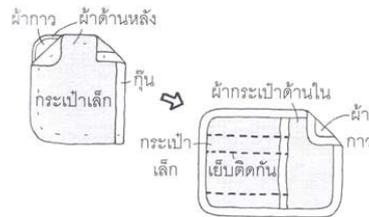

๕.๓.๕ ผ้าข้างกระเป๋าด้านในตัด1 ชั้น(ผ้าด้านหลัง ผ้าขาว อย่างละ1 ชั้น)

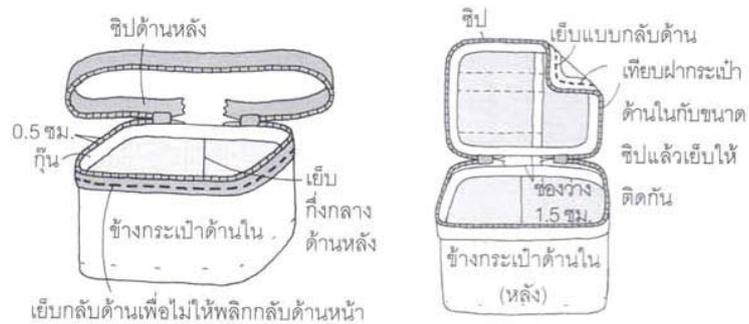

๕.๔ วิธีทำ

๕.๔.๑ ประกอบกระเป๋าล็กด้านหลัง2ชั้น และเย็บฝากระเป๋าด้านในให้แน่นและเย็บก้น โดยรอบ

๕.๔.๒ เย็บกึ่งกลางกระเป๋าช้างกระเป๋าด้านในกึ่งปากกระเป๋ และเย็บกระเป๋าค้นได้จากข้อ1 ติดซิปล

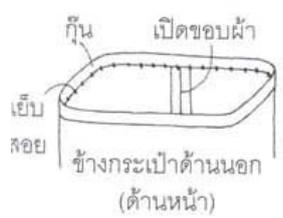
๕.๔.๓ เย็บหูกระเป๋

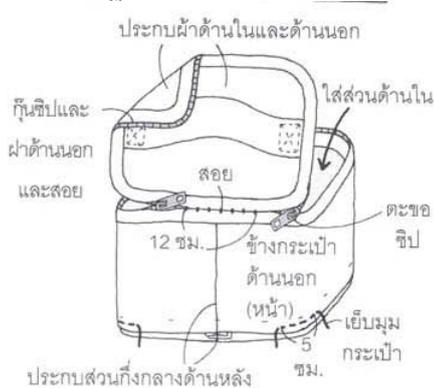
๕.๔.๔ ทำลวดลายที่ฝากระเป๋าพร้อมติดหูและรีดติดผ้าขาว เย็บหูติดกับฝา และเย็บกุ้น โดยรอบและนำผ้าด้านนอกและติดผ้าขาวจากนั้นเย็บกึ่งกลางด้านหลัง

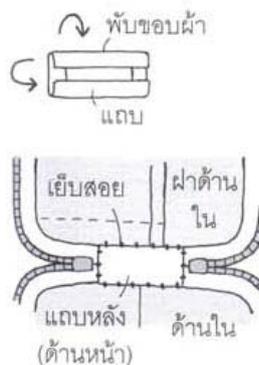
๕.๔.๕ เย็บกุ้นปากกระเป๋า

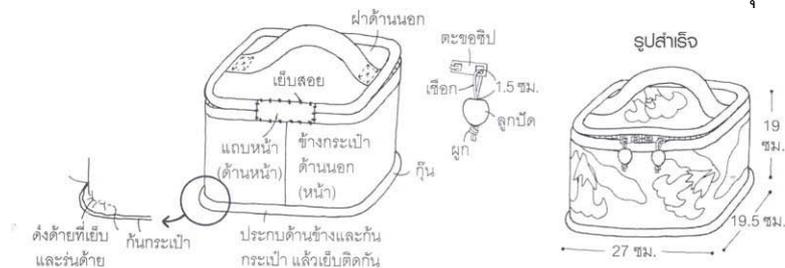
๕.๔.๖ นำส่วนด้านในใส่ในข้างกระเป๋าด้านนอกแล้วติดซิป จากนั้นประกบฝากระเป๋า ด้านในกับด้านนอก และทำการเย็บรอยประกบฐาน กระเป๋า 2 ชั้น และเย็บติด

๕.๔.๗ ทำแถบด้านหน้า และหลังโดยเย็บแถบด้านหลังเข้าด้านใน

๕.๔.๘ เย็บสอยแถบด้านหน้าเย็บกันกระเป๋ากับตัวกระเป๋าติดกัน และเย็บก้น

๕.๕ การเย็บกระเป๋าผ้าขนาดเล็ก

เป็นกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องสำอางและของใช้เบ็ดเตล็ด ลักษณะเป็นกระเป๋าผ้าขนาดเล็กตกแต่งสีและลวดลายดอกไม้และใบไม้ของดอกAngle's Trumpetซึ่งได้อารมณ์ทางศิลปะผ่านทางชิ้นงานได้ดี

ภาพที่ ๒.๓๔ กระเป๋าผ้าขนาดเล็ก
ที่มา : Quilt ผ้าสไตล์ Hawaiian , 2554

๕.๕.๑ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์

๕.๕.๑.๑ ผ้าด้านหน้าสีฟ้าขนาด 75 x 85 ซม.

๕.๕.๑.๒ ผ้าเสริม A สีเขียวขนาด 110 x 40 ซม.

๕.๕.๑.๓ ผ้าเสริม B สีโทนเหลืองขนาด 45 x 40 ซม.

๕.๕.๑.๔ ไยโพลีเอสเตอร์ ผ้าซับในขนาด 75x 85 ซม.อย่างละ 1 ชิ้น

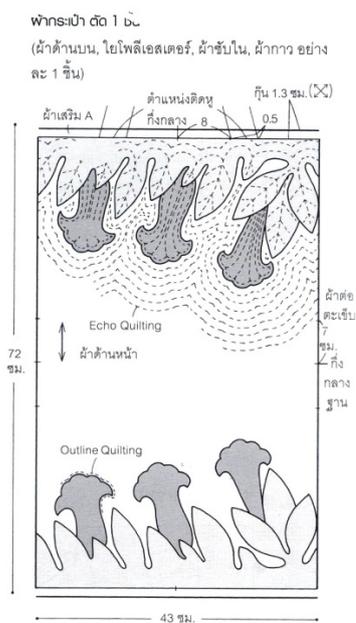
๕.๕.๑.๕ ผ้าด้านหลัง ผ้าลายขนาด 50 x 65 ซม.

๕.๕.๑.๖ ฟากาวขนาด 50 x 15 ซม. ต้องใช้ผ้ากึ่งเนียน ขนาด 5 ซม. x 90 ซม.

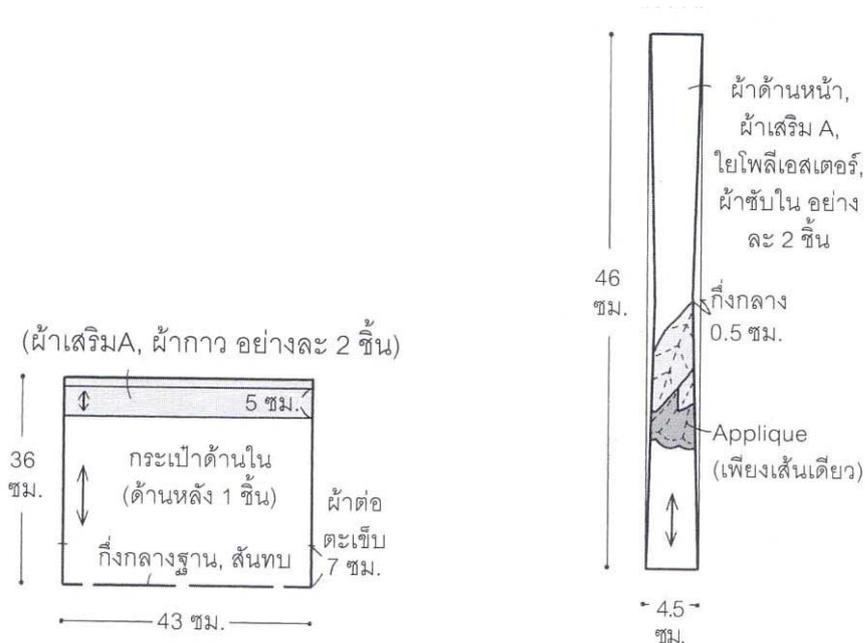
๕.๕.๒ การเตรียมชิ้นส่วนกระเป๋า

๕.๕.๒.๑ การเตรียมผ้าด้านนอก

- ผ้ากระเป๋าด้านนอกตัด 1 ชั้น (ผ้าด้านบน โยพลีเอสเตอร์ ผ้า
ซับใน ผ้าขาว อย่างละ 1 ชั้น)

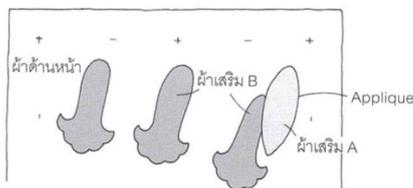

๕.๕.๒.๒ สายกระเป๋าตัด 2 ชั้น (ผ้าเสริม A โย ผ้าขาว อย่างละ 2 ชั้น) หู
กระเป๋าตัด 2 ชั้น

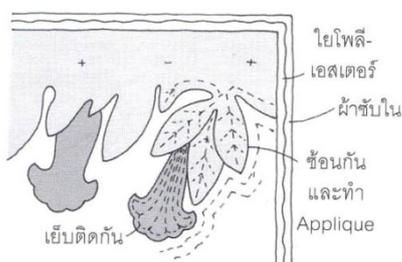

๕.๕.๓ วิธีทำ

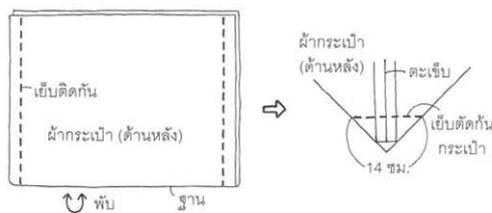
๕.๕.๓.๑ ติดขอบผ้าเนื้อไวโดยรอบ 4- 5 ซม. ตกแต่งลวดลายด้านหน้า

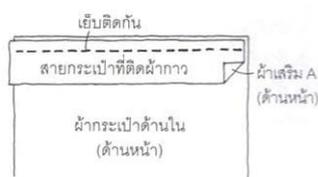
๕.๕.๓.๒ ประกอบผ้าด้านบนใยโพลีเอสเตอร์ ผ้าซับในเข้าด้วยกันจากนั้นเย็บติดกันเป็นลวดลาย

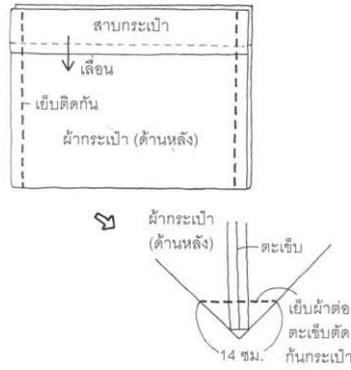
๕.๕.๓.๓ วัดขนาดอีกครั้งและตัดขอบผ้าให้ได้ 1 ซม. เย็บตะเข็บและเหลือขอบผ้าจากนั้นทำการเย็บผ้าต่อตะเข็บ

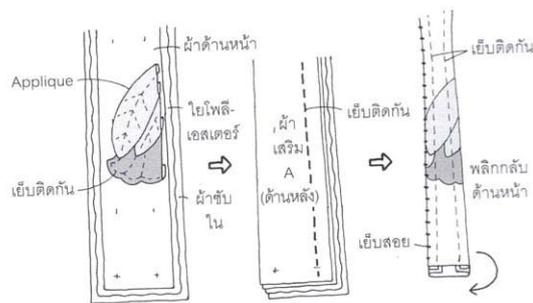
๕.๕.๓.๔ เย็บด้านในกระเปาะและสายติดกัน

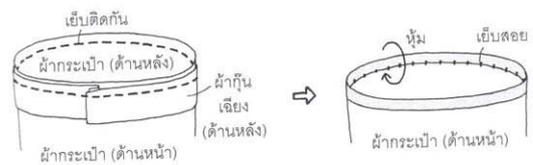
๕.๕.๓.๕ เลื่อนขอบผ้าเข้าในกระเป๋าด้านในเย็บตะเข็บและผ้าต่อตะเข็บ

๕.๕.๓.๖ ทำลวดลายที่หูกกระเป๋าและเย็บติดกันประกบผ้าเสริม A และเย็บตะเข็บด้านหนึ่ง พลิกกลับด้านหน้า และเย็บตะเข็บอีกครั้งเย็บติดกัน

๕.๕.๓.๗ เย็บก้นปากกระเป๋า

๕.๕.๓.๘ เย็บหู พับขอบผ้าด้านในและเย็บก้น

๕.๖ การเย็บกระเป๋าผ้า

เป็นกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องใช้ประจำวัน ลักษณะเป็นกระเป๋าผ้าขนาดปานกลางตกแต่งสีและลวดลายดอกไม้และใบไม้ของดอก Hibiscus Tiare Laua ซึ่งได้จินตนาการด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เหมาะสำหรับวันสบายๆ วันหยุด

ภาพที่ ๒.๓๕ กระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่เครื่องใช้ประจำวัน
ที่มา : Quilt ผ้าสไตล์ Hawaiian , 2554

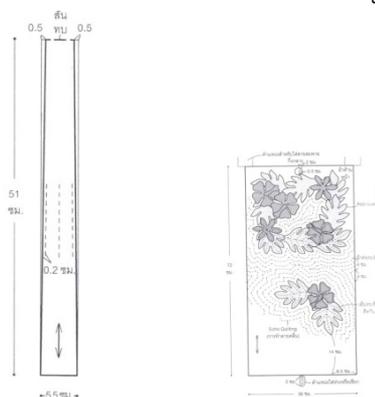
๕.๖.๑ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์

- ๕.๖.๑.๑ ฝัสด้านหน้าสีขาวขนาด 55 x 110 ซม.
- ๕.๖.๑.๒ ฝัสดูเสริม A สีชมพู แดง เหลืองเขียว และเขียวขนาด 60 x 30 ซม.
- ๕.๖.๑.๓ ไยโพลีเอสเตอร์ ฝัซบในขนาด 55 x 110 ซม. อย่างละ 1 ชิ้น
- ๕.๖.๑.๔ ฝัสดำสำหรับทำกระเป๋าด้านใน (ลายชมพู) ขนาดขนาด 50 x 110 ซม.
- ๕.๖.๑.๕ เชือกหนังหนา 3 มม. ยาว 10 ซม.
- ๕.๖.๑.๖ กระดุมกลม ขนาด 3 ซม. 1 เม็ด

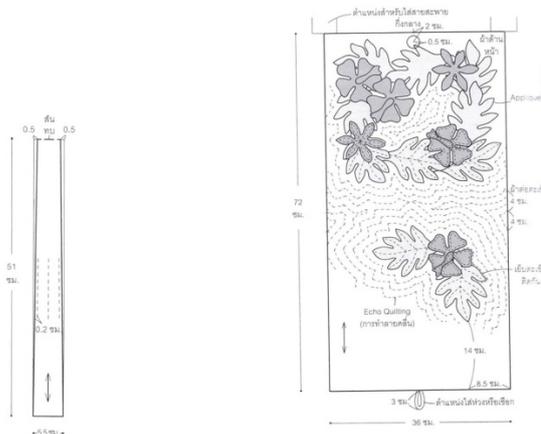
๕.๖.๒ การเตรียมชิ้นส่วนกระเป๋า

๕.๖.๒.๑ สายสะพาย 1 เส้น (ฝัสด้านหน้า ไยโพลีเอสเตอร์ ฝัซบใน ฝัสดำ
อย่างละ 1 ชิ้น)

- ฝัสด้านนอกตัด 1 ชิ้น หูกระเป๋าตัด 1 ชิ้น

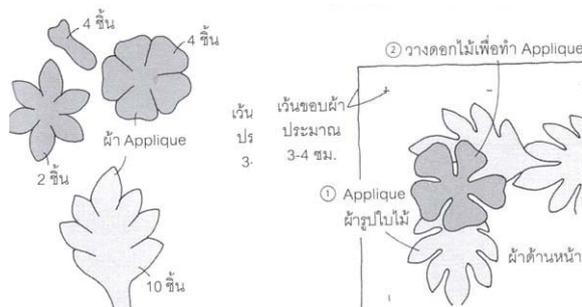

๕.๖.๒.๒ ก้นกระเป๋าด้านนอก(ผ้านด้านหน้า ไยโพลีเอสเตอร์ ผ้าวาว อย่าง
 ละ 1 ชั้น) ก้นกระเป๋าด้านใน (ผ้านด้านหลัง ผ้าวาว อย่างละ 1 ชั้น และผ้าทำกระเป๋ 1 เส้น (ผ้า
 ด้านบน ไยโพลีเอสเตอร์ ผ้าวับใน ผ้าวกระเป๋าด้านใน อย่างละ 1 ชั้น)

๕.๖.๓ วิธีทำ

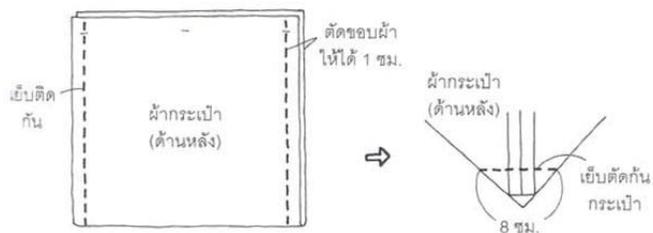
๕.๖.๓.๑ ตัดลวดลายตามต้องการและนำมาตกแต่งด้านหน้ากระเป๋า

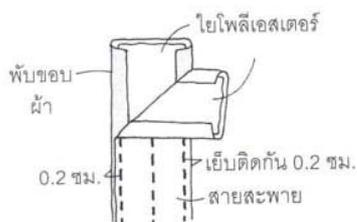
๕.๖.๓.๒ ประกอบผ้านด้านบน ไยโพลีเอสเตอร์ ผ้าวับใน เข้าด้วยกันแล้วเย็บติด
 เย็บติดกัน

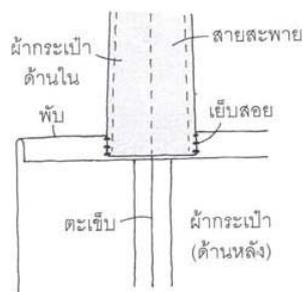
๕.๖.๓.๓ วัดขนาดอีกครั้งและตัดขอบผ้าให้ได้ 1 ซม. พับทบกระเป๋และ
 เย็บตะเข็บกับผ้าต่อตะเข็บกระเป๋าด้านใน และเย็บตะเข็บต่อกัน

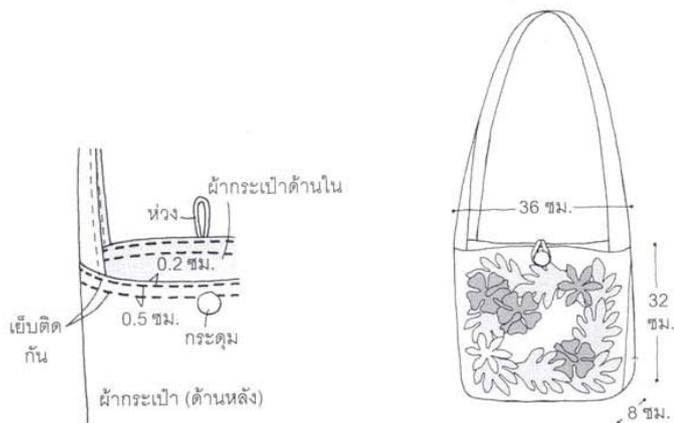
๕.๖.๓.๔ สอดใยโพลีเอสเตอร์เข้าไปในสายสะพายและเย็บติด

๕.๖.๓.๕ พับขอบผ้าและสอดสายสะพาย

๕.๖.๓.๖ ใส่ผ้ากระเป๋าด้านใน สอดห่วงและเย็บกระเป๋าสสำเร็จ

๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๖.๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ <http://nastyericka.com/?p=๑๙๗>

Posted on June ๘, ๒๐๑๒ by admin

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ ๒๔ หมู่ ๑

ตำบล หนองผือ อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ๒๕๕๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ ๒๔ หมู่ ๑ ตำบลหนองผือ อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑. เพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหม มัดหมี่ของกลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ ๒๔ หมู่ ๑ ต.หนองผือ อ.เมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ระดับ ๕ ดาว จากสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และ ๒. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ (ม.ผ.ช.) ผ้าไหมมัดหมี่ ระดับ ๕ ดาว เลขที่ ม.ผ.ช. ๑๗(๑)/๒๕๕๖ ออกใบรับรองวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ และใบรับรองหมดอายุวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ จากสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ ให้มีมูลค่าสูงขึ้นด้วยกระบวนการผลิต

๖.๒ สรุปผลงานวิจัยในเรื่องการรักษาผ้าไหมที่ย้อมสีธรรมชาติ

<http://www.k-center.doae.go.th/>

- ผ้าไหมที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ มีความสวยงามและลักษณะของผ้าต่างจากผ้าชนิดอื่น ๆ การดูแลรักษาการซัก-รีด จึงแตกต่างและพิถีพิถันกว่าผ้าทั่วไป
- ผ้าไหมไม่ควรซักด้วยเครื่องซักผ้า และไม่ควรใช้สบู่หรือผงซักฟอกที่มีฤทธิ์เป็นด่าง ควรเลือกใช้ชนิดที่เป็นกรดอ่อนๆ หรือเป็นกลาง ไม่ควรบิดผ้าไหม และควรตากในร่มเท่านั้น
- การรีดผ้าไหม ควรรีดผ้าไหมขณะที่ยังหมาดน้ำอยู่และควรใช้ผ้าขึ้นอื่นทับบนผ้าไหม แล้วรีดบนผ้าผืนนั้น หรือรีดด้านในของผ้าไหม ถ้าต้องการใช้น้ำยารีดผ้าเรียบควรเลือกชนิดคุณภาพดี
- เมื่อสวมใส่ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงอยู่ท่ามกลางแสงแดดจัดนานเกินไป เนื่องจากสีธรรมชาติบางสีซีดจางง่ายกว่าปกติ

การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน (๒๕๕๕) วิจัยและการพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยวน โดยใช้เส้นใยและสีจากธรรมชาติ และผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าตำบลต้นตาล อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทยวนของกลุ่มทอผ้าต้นตาล ปัญหาและอุปสรรค การสกัดสี การย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้า ความแตกต่างการทอผ้าที่ใช้ไหมประดิษฐ์กับการทอผ้าโดยใช้ เส้นใยจากธรรมชาติ การแปรรูปผ้าทอพื้นเมืองจากเส้นใยและสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายและการกำหนดราคา กระบวนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์และทดลอง สำหรับใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาการทอผ้าพื้นเมืองไทยวนของกลุ่มทอผ้าต้นตาลจะรับไหมประดิษฐ์จากโรงงานมาทอโดยใช้กี่กระตุก ลักษณะการทอผ้า เครื่องมือ อุปกรณ์ เหมือนกับการทอผ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

ปัญหาและอุปสรรคการทอผ้าของกลุ่มจะทอไม่ทันต่อการสั่งจองเนื่องจากมีสมาชิกน้อย การย้อมสีธรรมชาติกลุ่มไม่มีเวลาเพียงพอ แก้ไขปัญหาโดยฝึกปฏิบัติการย้อมสีฝ้ายจากธรรมชาติ ให้กับกลุ่มและผู้สนใจ ด้านความแตกต่างการทอผ้าไหมประดิษฐ์กับการทอผ้าโดยใช้เส้นใยจากธรรมชาติ ต่างกันที่ขนาดของพื้ที่ใช้จะต่างกัน ไหมประดิษฐ์จะทอได้ง่ายกว่า และสามารถระบุสีในการใช้ได้ ส่วนสีธรรมชาติจะต้องย้อมเองต้นทุนสูงกว่า การสกัดสี การย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้า การสกัดสีโดยนำส่วนต่างๆ ของพืชมาหั่นหรือบดเป็นชิ้นเล็กๆ ต้มกรองเอากากออก การย้อมด้ายให้เต็มเกล็ดและโซดาแอชลลงในน้ำสี ต้มและหมักไว้ การทอผ้าจากเส้นใยและสีธรรมชาติทำเช่นเดียวกับการทอด้วยไหมประดิษฐ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเส้นใยและสีธรรมชาติ ทำเป็นผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ ยาม ตัดเสื้อผ้า ผ้า màn ผ้าปูที่นอน ปกอกหมอน และหมอนข้าง การเปรียบเทียบราคาต้นทุนการผลิตผ้า การกำหนดราคาและผลต่างต่อเมตร ผ้าไหมประดิษฐ์ราคาเมตรละ ๑๐๐ บาท ต้นทุน ๑๑๖.๕๐ บาท ผ้าทอจากเส้นใยและสีธรรมชาติ ค่าผลต่างของต้นทุนและราคาขายที่ได้จะอยู่ระหว่าง ๓๐.๕๐ – ๘๔.๒๕ บาทต่อเมตร